

Narkotika på krogen

En kartläggning av narkotikasituationen på Göteborgs krogar

Lennart Johansson

Jenny Havner

2018

FÖRORD

RUS, Restauranger Utveckling Samarbete, är en del av Tillståndsenheten i Göteborgs Stad. RUS syftar till att förebygga och minska våld och skador som är en konsekvens av att folk dricker sig alltför berusade på krogen eller använder narkotika.

RUS har tre mål med sin verksamhet:

- Att alltför berusade gäster skall bli nekade ytterligare alkohol
- Att underåriga inte skall bli serverade alkohol
- Att minska narkotikaanvändandet på krogen

RUS erbjuder idag krögare, restaurangpersonal och vaktpersonal en utbildning på två dagar, kallad RUS-utbildningen, om hur alkoholservering kan ske på ett ansvarsfullt sätt och vilka rättigheter och skyldigheter man har som personal på ett ställe med serveringstillstånd. RUS utbildar också restaurangbranschen och myndigheter i narkotika på krogen. Målet är att utbildningarna ska kunna bidra till att förebygga och minska våld och skador i krogmiljön.

RUS uppdrag är att vårda och utveckla samarbetet och att arbeta för effektiva tillsynsmetoder.

RUS bedriver dessutom kartläggningar och studier av restaurangbranschen med fokus på unga vuxna, alkohol och narkotika. Detta görs för att få en bild av hur branschen ser ut, men också för att på sikt kunna följa upp RUS arbete och få en indikation på om insatserna gett några effekter.

Mer information finns på www.goteborg.se/rus.

Göteborgs Stad
Social resursförvaltning

SAMMANFATTNING

Syftet med studien är att vi ska kunna ge en bild av hur narkotikasituationen är på Göteborgs krogar. Vi noterar om det finns märkbara skillnader mellan denna studies resultat och resultaten i de tidigare jämförbara studier som genomförts 2005, 2009 och 2014 i Göteborg. Vi jämför också med liknande studier gjorda i andra städer. Vi vill även identifiera åtgärder för att minska förekomsten av narkotika på krogarna i Göteborg.

Resultatet 2018 visar att de restauranganställda upplever att det är en hög förekomst av narkotika på Göteborgs krogar. Resultatet visar även att restauranganställda använder narkotika i betydligt större omfattning än genomsnittsbefolkningen.

En majoritet av de tillfrågade uppger att det finns mer narkotika idag än för fem år sedan. Av de som har arbetat i branschen 5 år eller mer uppger 98 procent att narkotikaförekomsten har ökat.

Det är vanligt att krogpersonalen ser narkotikapåverkade gäster när de arbetar. Över 80 procent av de svarande uppger att de har sett narkotikapåverkade personer under de senaste sex månaderna. En tredjedel ser narkotikapåverkade gäster på sin arbetsplats varje vecka.

Sedan 2009 års studie har en stor majoritet av de kroganställda tagit ställning emot att ha narkotikapåverkade gäster på krogen. Man vill inte förändra den svenska lagstiftningen gällande narkotika. Stödet för en avkriminalisering av droger är mycket lågt. Det är en tydlig förändring sedan studien 2005. Resultaten i 2014 års studie när det gäller inställningen till narkotikapåverkade gäster är i samma nivå som studien 2009. Resultaten i 2018 års studie visar en än mer restriktiv inställning hos krogpersonal mot narkotika än vad tidigare studier gjort.

Det är också en tydlig förändring att personalen idag har en större kunskap om hur de ska agera internt när de upptäcker en narkotikapåverkad gäst.

De kroganställda tycker att det är viktigt att minska narkotikaförekomsten på krogen och har en mängd förslag på åtgärder. Dessa kan ligga till grund för planeringen av det fortsatta preventiva arbetet inom detta område.

Med utgångspunkt från den här kartläggningen kan vi föreslå följande åtgärder för att minska narkotikamissbruket på krogen: Stödja krögarna i deras ställningstagande mot narkotika, erbjuda utbildning till krögare, personal och ordningsvakter samt att krog och polis ytterligare utvecklar de metoder som redan framgångsrikt påbörjats för samverkan. Vi föreslår även en uppföljning och fortsättning av kampanjen Dansa utan droger för att kunna se eventuell påverkan på narkotikaförekomsten.

INNEHÅLL

Förord	2
SAMMANFATTNING	3
BAKGRUND	5
SYFTE OCH METOD	7
Syfte.....	7
Metod	7
Resultat.....	7
Urval av målgrupp och val av datainsamlingsmetod	7
Enkätens innehåll	7
Genomförandet	8
Begrepp	8
DROGSITUATIONEN I SVERIGE	9
RESULTAT	10
Svarsfrekvens och bortfall	10
Kön, ålder och erfarenhet.....	10
Narkotikaförekomst på krogen	10
Inställning till narkotika	11
Egen erfarenhet av narkotika	13
Slutsatser	14
Förslag till fortsatt arbete med att minska narkotikaförekomst på krogen	14
DISKUSSION.....	17
Krogen som arbetsplats.....	17
SLUTSATSER FÖR DET VIDARE ARBETET.....	19
REFERENSER	20

BAKGRUND

"Vi i personalen måste prata om narkotika, så att det inte blir osynligt"

Bartender 23 år

Målet för den svenska narkotikapolitiken är ett samhälle fritt från narkotika. All hantering av narkotika är förbjuden.

RUS

RUS har funnits sedan 2002. Från starten och fram till 2006 var RUS ett projekt som finansierades av Länsstyrelsen. Från 2006 finansieras RUS av Göteborgs Stad.

RUS står för Restauranger Utveckling Samarbete. RUS syftar till att förebygga och minska våld och skador som är en konsekvens av att folk dricker sig alltför berusade på krogen eller använder narkotika. För att uppnå sitt syfte arbetar RUS främst med att utbilda restaurangföretagare och restaurangpersonal i alkohol- och drogfrågor, stödja restauranger att utforma och arbeta efter egna alkohol- och drogpolicies, vårda och utveckla samarbetsforum mellan näringslivet, kommun och polis samt utveckla former för tillsyn.

RUS håller 15-20 utbildningar om året i ansvarsfull alkoholservering (RUS-utbildning). Sedan starten har över 3 000 personer gått utbildningen.

RUS arbetar efter en vetenskapligt utvärderad metod ("Responsible beverage service: Effects of a community action project, Wallin, Eva) som bygger på delarna utbildning, tillsyn och samverkan. Arbetet sker i samverkan med restaurangbranschen, polisen och kommunen. Delen med tillsyn för att motverka servering av alkohol till berusade och underåriga ligger på Tillståndsenheten i Göteborg.

För att kunna planera och genomföra lämpliga åtgärder för att minska narkotikamissbruket är det viktigt att ha en bra bild av narkotikasituationen på Göteborgs krogar. Genom denna kartläggning kan en sådan bild skapas.

DANSA UTAN DROGER

Under hösten 2018 startade RUS och Tillståndsenheten en kampanj i samarbete med krogarna i närheten av Göteborgs paradgata Avenyn, där flertalet av de nattklubbar och pubar med serveringstillstånd efter klockan 01.00 är placerade. Kampanjen kallas Dansa utan droger och syns på sociala medier under hashtaggen #dansautandroger.

Syftet är att skapa opinion kring narkotikaanvändandet på krogen. Ett tjugotal krogar deltar aktivt i kampanjen, genom att personalen bär tröjor med kampanjens logotyp, affischer på krogen och genom att sprida budskapet i sina egna sociala medier. RUS har bistått med kampanjmaterial i form av tröjor, affischer, klistermärken och knappar att fästa på tröjan. Dessutom har man spelat in flera filmer och bilder att sprida på sociala medier, samt startat kampanjsidor på Facebook och Instagram. Syftet är att med ett positivt budskap som krogen kan kommunicera till sina gäster visa att ”vi vill inte ha narkotika på vår arbetsplats”.

Kampanjen startades efter att vår enkätstudie avslutats.

SYFTE OCH METOD

SYFTE

Syftet med denna studie är att kartlägga narkotikasituationen på Göteborgs krogar samt identifiera åtgärder för att minska förekomsten av narkotikamissbruk på restaurangerna. Syftet är även att notera om det finns märkbara skillnader mellan denna studies resultat och resultaten i de tidigare jämförbara studier som genomförts 2005, 2009 och 2014 i Göteborg.

METOD

Restauranganställda i Göteborg har blivit tillfrågade att anonymt svara på en enkät om narkotikasituationen på krogen. Totalt samlades 304 enkäter in.

Liknande kartläggningar har gjorts 2005, 2009 och 2014, då med 316, 317 respektive 317 deltagare.

RESULTAT

De restauranganställda uppger att det förekommer mycket narkotika på krogen i Göteborg.

68 procent har sett narkotikapåverkade gäster under det senaste halvåret och 19 procent rapporterar att de ser narkotikapåverkade gäster varje vecka.

28 procent har under sitt arbetspass sett någon ta narkotika på krogen i Göteborg under det senaste året. 36 procent har det senaste året sett någon bli erbjuden narkotika. 45 procent uppger att de själva någon gång har använt narkotika.

Att det förekommer mycket narkotika i samhället i stort stöds även av Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning, CANs, rapport ”Drogutveckling i Sverige 2017”.

URVAL AV MÅLGRUPP OCH VAL AV DATAINSAMLINGSMETOD

Restauranganställda valdes ut som målgrupp eftersom de anses ha en god uppfattning om narkotikasituationen på krogen. Deltagarna kom från olika restaurangtyper såsom barer, pubar, matrestauranger, nattklubbar, casino och hotell och alla yrkeskategorier inom branschen finns representerade.

Samtliga deltagare på RUS-kurserna från augusti 2017 till juni 2018 som också är anställda på krogar i Göteborgs Stad har erbjudits att medverka i undersökningen. Deltagarna på RUS-kurserna är anställda på alla olika typer av krogar, såsom matrestauranger, hotell, pubar och nattklubbar.

ENKÄTENS INNEHÅLL

RUS använde samma enkätfrågor som vid den senaste undersökningen, 2014. Enkäten är uppbyggd så att de flesta frågor har fasta svarsalternativ samt en rad för egna kommentarer, se bilaga 1.

I inledningen ställs demografiska frågor om kön, ålder, arbetslivserfarenhet i restaurangbranschen och yrke. För att kunna säkra anonymitet ställs inte några frågor om krogen som personen arbetar på.

Därefter följer frågor om hur personen uppfattar narkotikasituationen på Göteborgs krogar och inställningen till narkotika. Sista delen omfattar individens egna erfarenheter med narkotika, om man själv använt narkotika och i så fall frågor om debutdrog och debutålder.

I sista frågan, en öppen fråga, efterfrågas förslag på åtgärder för att minska narkotikamissbruk bland gäster och personal.

GENOMFÖRANDET

Samtliga deltagare på RUS-kurserna under 2017-2018 som är anställda på krogar i Göteborgs Stad har erbjudits att medverka i undersökningen. Deltagarna på RUS-kurserna är anställda på alla olika typer av krogar, såsom matrestauranger, hotell, pubar och nattklubbar. Majoriteten av deltagarna i studien har svarat i samband med den sista utbildningsdagen på RUS-kurserna. Enkäterna samlades in på plats och medverkan var frivillig. För att säkra anonymiteten har enkäterna blandats så att resultatet från de olika utbildningstillfällena inte kan urskiljas från varandra.

BEGREPP

För enkelhetens skull används ”krogledning” i rapporten som samlingsbegrepp för krögare, restaurangchef och nattklubbschef. Likaså används ”krog” sammanfattande för alla typer av krogar, matrestauranger, hotell, pubar och nattklubbar.

DROGSITUATIONEN I SVERIGE

Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning, CAN, genomför årligen riksrepresentativa drogvaneeenkäter bland skolelever. Dessa har genomförts sedan 1971 i årskurs 9, och sedan 2004 även i gymnasiet år 2. Under 2017 svarade 6 procent av pojkarna och 5 procent av flickorna i årskurs 9 att de någon gång provat narkotika. Läget i stort har inte förändrats sedan mätningarnas start, och alltsedan mitten av 90-talet har dessa nivåer legat mellan 5 och 10 procent.

2017 svarade 21 procent av pojkarna och 14 procent av flickorna i årskurs 2 i gymnasiet, 17–18 år, att de har använt narkotika någon gång.

Enligt CAN:s senaste rapport om drogutvecklingen i Sverige ("Drogutveckling i Sverige 2017") uppges 12 procent av den svenska populationen mellan 16 och 84 år ha använt narkotika vid minst ett tillfälle. Cirka 3,5 procent av befolkningen uppger att man har använt det senaste året och 1 procent att man har använt senaste månaden. I åldersgruppen 18–29 år uppger 5 procent att de använt narkotika det senaste året (motsvarar drygt 130 000 personer).

När det gäller de centralstimulerade drogerna som används i krogmiljö, amfetamin, metamfetamin och kokain, har inga större förändringar skett i förekomst eller mängd eller pris i riket i stort.

Amfetamin är efter cannabis och rökmixar (exempelvis Spice) den vanligaste drogen i Sverige och förekommer i hela landet, metamfetamin förekommer mer regionalt i mellersta Sverige. Kokainet förekommer i hela landet men har mest användare i storstäderna.

LÄGESBILD

Dessa studier indikerar att de kroganställdas upplevelse av en hög narkotikaförekomst på Göteborgs krogar stämmer väl överens med verkligheten.

CAN:s studier visar även att åldersgruppen 18–29 år är mest aktiv i användandet av narkotika. Med den bakgrunden är sannolikheten hög att det är åldersgruppen 18–29 år som använder mest narkotika på krogen. Det motsvarar den åldersgrupp som återfinns på barer och nattklubbar i centrala Göteborg.

RESULTAT

SVARSFREKVENNS OCH BORTFALL

Totalt har 304 restauranganställda i Göteborg svarat på enkäten. Det förekom inget externt bortfall eftersom samtliga tillfrågade valde att svara på enkäten. Däremot förekom ett visst internt bortfall då vissa har valt att inte svara på alla frågor. Det interna bortfallet är mellan 1 och 3 procent.

KÖN, ÅLDER OCH ERFARENHET

Bland de svarande var 45 procent män och 55 procent kvinnor. Åldern varierade från 19 till 61 år med en medianålder på 28 år.

Arbetslivserfarenhet i restaurangbranschen varierade stort, från några månader upp till mer än tio år. 50 procent har arbetat fem år eller mindre, medan 50 procent har arbetat över fem år i branschen. Flera olika yrkeskategorier finns representerade, allt från diskplockare till krögare.

Majoriteten, 67 procent, av de svarande uppger att de är serveringspersonal/bartender. 14 procent uppger att de är krögare eller annan ansvarig personal som restaurangchef, driftsansvarig eller hovmästare. 3 procent uppger att det arbetade som ordningsvakt, entrévärd eller garderobiär. Många av de svarande har kryssat i flera yrkeskategorier.

NARKOTIKAFÖREKOMST PÅ KROGEN

På frågan om det finns mer eller mindre narkotika på krogen i Göteborg idag jämfört med för fem år sedan svarade 63 procent att de tror att det finns mer narkotika idag. 4 procent tror inte att det är någon skillnad från förr. 33 procent, svarade att de inte visste. Av de som har arbetat i branschen 5 år eller mer uppger 98 procent att det är mer narkotika i dag än för 5 år sen.

Det är vanligt att krogpersonalen ser narkotikapåverkade gäster när de arbetar. 15 procent uppger att de har sett en narkotikapåverkad gäst senaste halvåret. 35 procent har svarat att de under den senaste månaden har sett någon narkotikapåverkad gäst. 33 procent uppger att de någon gång i veckan ser narkotikapåverkade gäster. 2 procent uppger att de ser narkotikapåverkade gäster varje arbetspass. 15 procent uppger att de inte har sett någon narkotikapåverkad gäst.

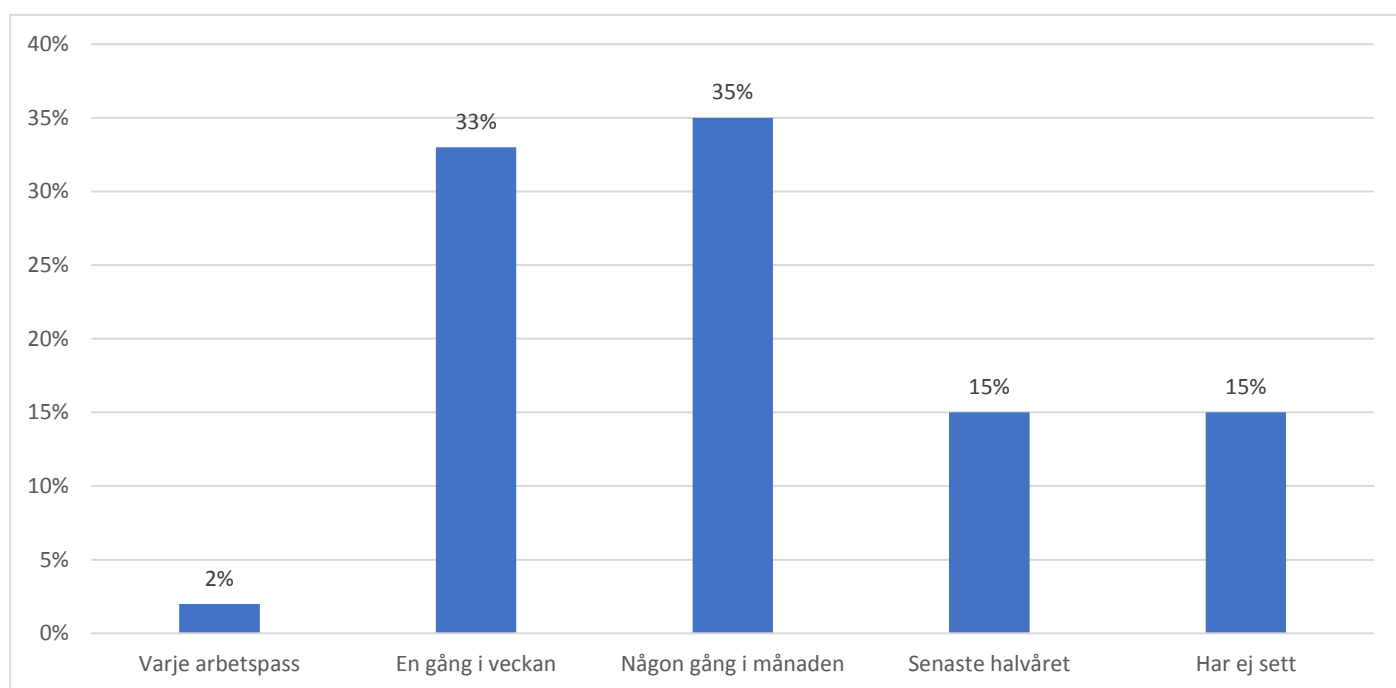

Diagram 1 "Händer det att du ser narkotikapåverkade gäster på krogen i Göteborg?"

På frågan om det är lätt att se om en gäst är narkotikapåverkad svarade 16 procent att det är lätt eller mycket lätt, 20 procent att det är svårt eller mycket svårt och 60 procent att det varken är lätt eller svårt. 2 procent vet ej och två procent har ej svarat på frågan. En del kommenterar att det beror på vilket preparat som har tagits och att bedömningen mellan påverkan av alkohol eller andra droger ofta är svår. Flera av de svarande menar att det behövs mer utbildning för att göra personalen uppmärksam och lära dem att se tecken på hur påverkade människor betar sig och ser ut. Många har kommenterat att det blivit lättare efter RUS-kursens narkotikapass.

36 procent har svarat att de, under ett arbetspass, har sett någon bli erbjuden narkotika på krogen i Göteborg under det senaste året. 28 procent uppger att de har sett någon ta narkotika, till exempel snorta eller ta en tablett, på krogen i Göteborg under det senaste året.

INSTÄLLNING TILL NARKOTIKA

Enligt alkohollagen får en narkotikapåverkad gäst inte serveras alkohol och denne får inte heller vistas i lokalen

utan ska avvisas. Majoriteten av de svarande, 98 procent, stödjer lagen och menar att narkotikapåverkade gäster alltid ska avvisas. Det är endast 1 procent som inte tycker att en narkotikapåverkad gäst ska avvisas. 1 procent uppger att de inte vet.

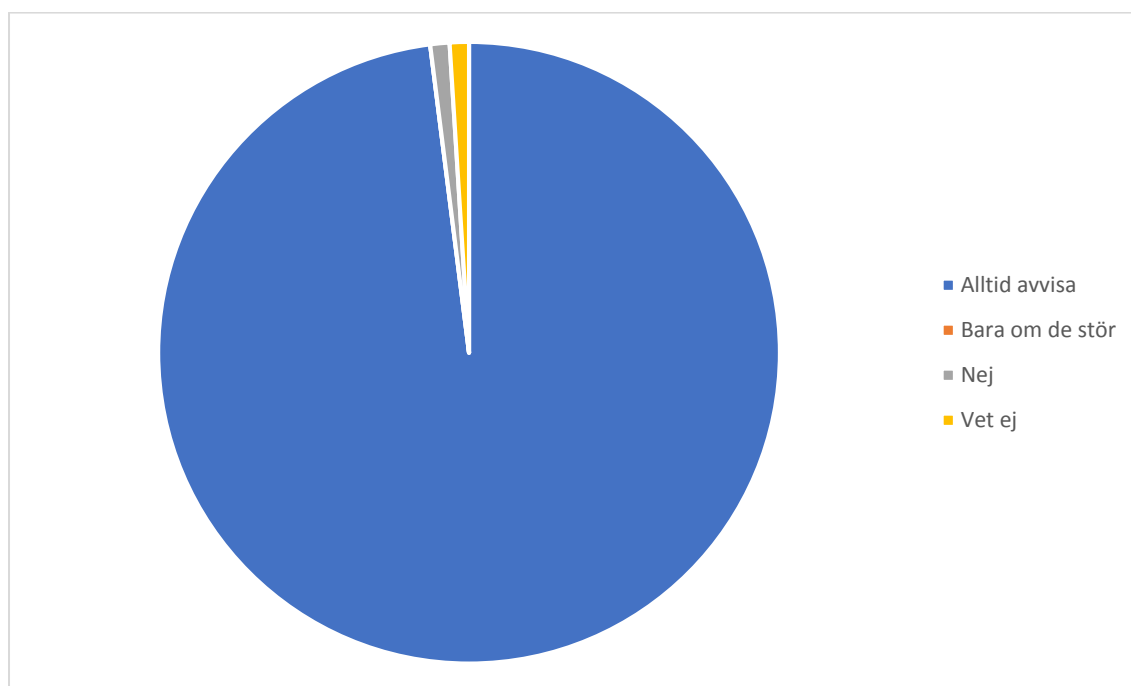

Diagram 2 "Tycker du att narkotikapåverkade gäster ska avvisas från krogen?"

En stor majoritet av de svarande är emot en legalisering av narkotika: 94 procent stödjer dagens lagstiftning om att narkotika inte ska vara lagligt. Enbart 3 procent anser att det bör vara lagligt likt tobak och alkohol och 3 procent är osäkra. Några av deltagarna har i kommentarerna förtydligat med att "lätta droger" exempelvis hasch och marijuana borde vara lagligt, men att de "tyngre" och syntetiska drogerna borde vara olagliga. Det gäller i första hand dem som svarat att narkotika bör vara lagligt likt tobak och alkohol, men även dem som menat att narkotika inte ska vara lagligt.

På frågan "Vad gör du om du ser någon ta narkotika på din krog?", svarar de allra flesta att de skulle kontakta dörrpersonal, chef eller annan kollega. Här har det funnits möjlighet att svara flera av alternativen. Bara 1 procent har svarat att de inte skulle göra något alls.

Som nämndes ovan anser 98 procent att narkotikapåverkade gäster ska avvisas. Att notera kring detta är att 47 procent någon gång har bett en sådan gäst att lämna krogen, 53 procent har aldrig gjort det.

INSTÄLLNINGEN I TIDIGARE STUDIER

Mellan studierna 2005 och 2009 fanns det en märkbar skillnad i inställningen till narkotikapåverkade gäster på krogen. Studien 2009 visade att många fler av de svarande inte ville ha narkotikapåverkade gäster på krogen och att man inte vill förändra den svenska lagstiftningen gällande narkotika (avkriminalisera).

Resultaten i 2014 års studie när det gäller inställningen till narkotikapåverkade gäster är i samma nivå som studien 2009.

Resultaten i 2018 års studie visar en mer restriktiv inställning hos krogpersonal mot narkotika än vad tidigare studier gjort.

RUS kan vara en bidragande faktor till attitydförändringen i branschen. De första RUS-utbildningarna i Göteborg hölls 2003 och det är möjligt att kursens budskap om narkotikans problematik nått fram till branschen. Vi har dock inga jämförelsetal för utvecklingen i andra kommuner. Det är troligt att flera faktorer påverkar inställningen till narkotika.

Eftersom majoriteten av de svarande har fyllt i rapporten i samband med utbildningen kan man inte avgöra om utbildningen påverkar hur man förhåller sig till narkotikapåverkade gäster och kollegor.

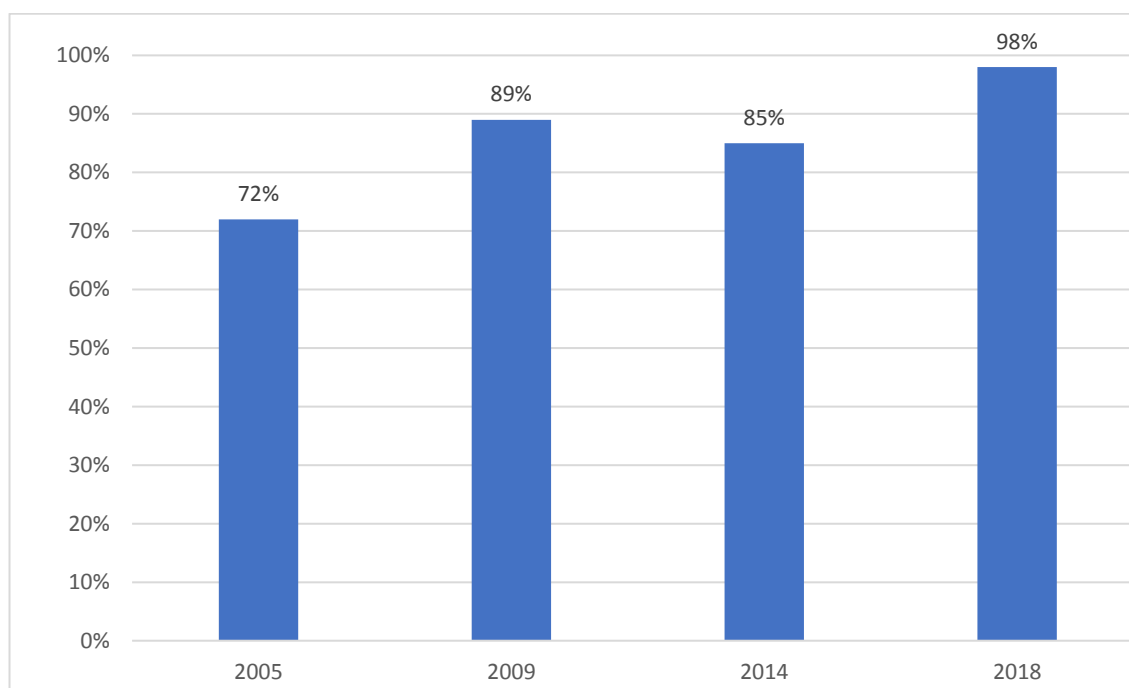

Diagram 3 "Tycker du att narkotikapåverkade gäster bör avvisas från krogen?" Jämförelse årsvis mellan de som svarat att narkotikapåverkade gäster alltid ska avvisas.

EGEN ERFARENHET AV NARKOTIKA

53 procent av de tillfrågade uppger att de någon gång har använt narkotika. Liknande siffror finns från tidigare studier. I RUS narkotikastudie 2005 är motsvarande siffra 53 procent, 2009 46 procent, och 2014 var det 46 procent.

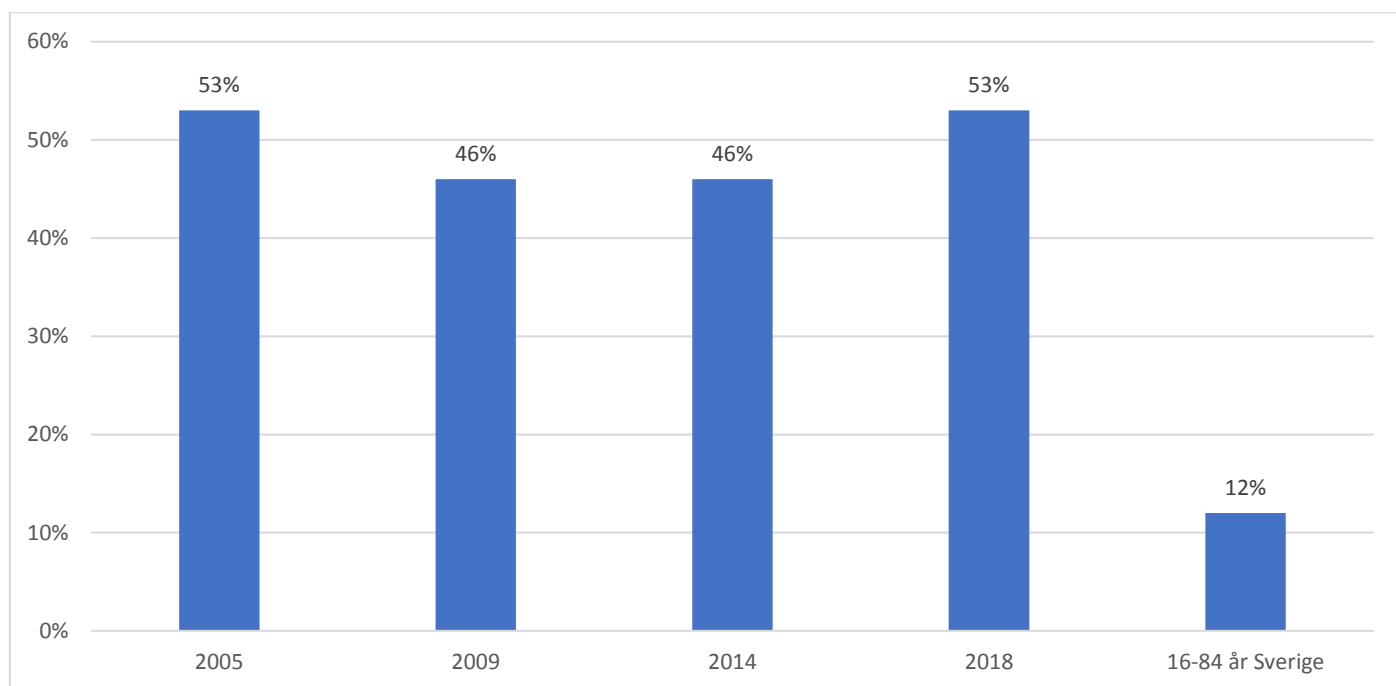

Diagram 4 "Har du själv testat narkotika någon gång?" Jämförelse restauranganställdas svar i RUS rapporter, samt genomsnittsbefolkningen i riket (16-84 år) enligt CAN:s undersökning "Drogutveckling Sverige 2017".

Den genomsnittliga debutåldern för de svarande är 17 år. 84 procent uppger cannabis som debutdrog, 10 procent uppger amfetamin eller kokain som debutdrog, 4 procent uppger bensodiasopiner, 1 procent uppger ecstasy och 1 procent uppger ej preparat.

Vi har valt att lägga ihop hasch och marijuana i gemensam rubrik till cannabis.

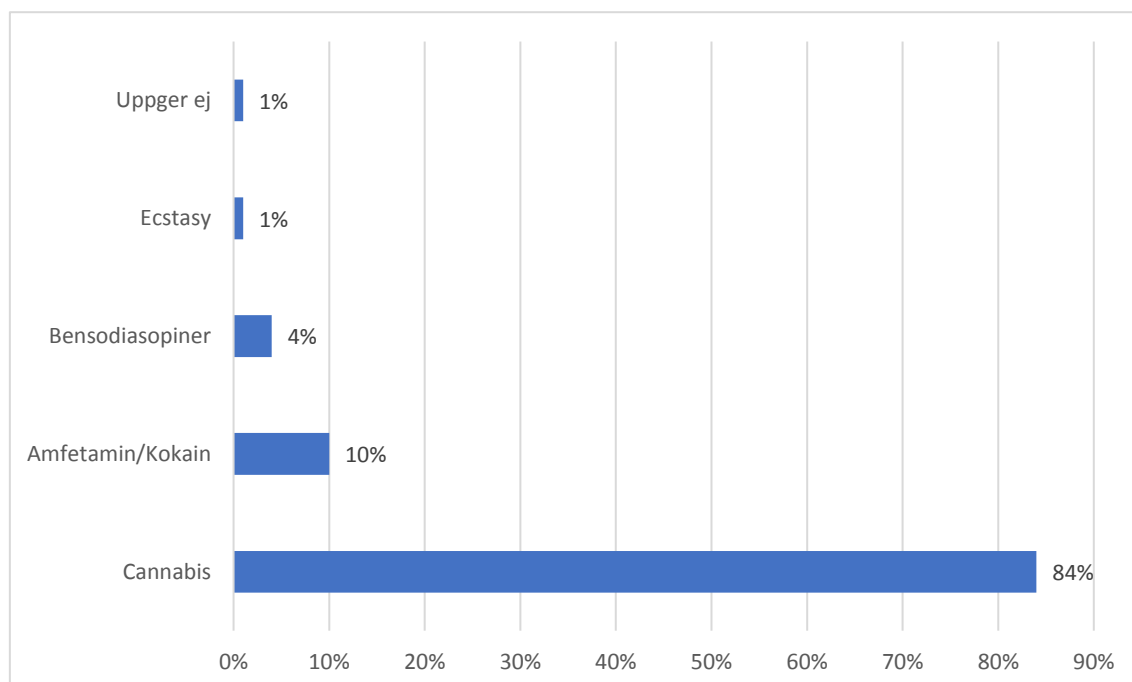

Diagram 5 Debutdrog

- 4 procent uppger att debuten av narkotika skedde på krogen.
- 40 procent av de tillfrågade har använt narkotika vid krogbesök.
- 93 procent av de som använt narkotika uppger att de var alkoholpåverkade vid debuten.
- Samtliga som har debuterat med amfetamin eller kokain var över 20 år vid debuten.

SLUTSATSER

Studiens resultat tyder på att restaurangpersonal arbetar i en miljö där förekomsten och tillgången på narkotika är stor.

En mycket större andel av restaurangpersonalen jämfört med genomsnittsbefolkningen uppger att de någon gång använt narkotika. 53 procent av de som svarat i studien, jämfört med 12 procent i CAN:s undersökning ”Drogutveckling Sverige 2017”. Dock har en attitydförändring skett sedan 2005 och den mer restriktiva inställningen till narkotika håller i sig, och har ökat något sedan förra studien 2014.

Förslag till fortsatt arbete med att minska narkotikaförekomst på krogen

Den sista frågan i enkäten löd ”Vad tror du att krogen kan göra för att minska narkotikabruk/missbruk bland gäster och personal?” Deltagarna i studien har lämnat många förslag om hur man kan minska användandet av narkotika i krogmiljö. Sammanfattningsvis skiljer sig ämnesområdena inom kommentarerna inte mycket från de förslag som lämnades ifrån studierna 2005, 2009 och 2014.

Sammanlagt 240 förslag kom in. I stort kan dessa delas in i fem olika kategorier

- krogledningens ansvar och policyarbete
- utbildning
- personalgruppens inställning till narkotika
- samverkan med polisen och polisnärvaro
- övriga kommentarer.

De kursiverade citaten är exempel på personalens nedskrivna kommentarer.

KROGLEDNINGENS ANSVAR

Många påpekar att det är krogledningen som har det yttersta ansvaret för allt som berör krogen och att alla andra bitar bygger på en engagerad och duktig krogledning. Krögaren ska kräva både drogfri personal och drogfria gäster. Krogledningen ska kräva nolltolerans, informera om konsekvenser och jobba mot samma mål som sin personal. Flera påpekar vikten av ett policyarbete och att ha en handlingsplan. Regler och rutiner skall vara tydliga för alla.

De flesta förslagen handlar om krogledningens tydlighet i att visa var man står i narkotikafrågan, både mot personal och mot gäster. En annan återkommande kommentar är att krogledningen måste föra en levande dialog med sina anställda om riskerna vid för hög alkoholkonsumtion och användandet av narkotika med sin personal.

”våra chefer måste berätta för oss hur vi skall agera”

”det underlättar om krogen har en bra drogpolicy”

”krögaren måste bestämma inriktning på gästerna (vi får det vi förtjänar)”

PERSONALGRUPPENS INSTÄLLNING TILL NARKOTIKA

Ett flertal, 30 personer, menar på att man måste vara en enig personalgrupp med samma inställning till narkotika, för att kunna påverka. En personalgrupp som stöttar och backar upp varandra exempelvis när någon avvisar en narkotikapåverkad gäst. Det eftersöks personalgenomgångar inför varje arbetspass men även uppföljning om något hänt.

"vi måste prata om det inför varje arbetspass"

"om vi inte vill ha narkotikapåverkade gäster så måste vi vara enig om det"

"vi från personalen måste visa att vi förstår"

"informera gästerna i entrén och våra sociala medier om vår inställning till narkotika"

"ta bort spritborden och ha extra koll på VIPytorna"

UTBILDNING

De flesta kommentarerna i studien bygger på mer utbildning och information till personalen. 80 av de inkomna kommentarerna nämner utbildning av krogpersonal som ett sätt att få narkotikaförekomsten på krogen att minska. Framförallt betonas om att få kännedom om fysiska tecken och symtom och hur man skall handskas med påverkade gäster.

"gör RUS utbildningen obligatorisk"

"fortbilda personalen i hur man upptäcker en narkotikapåverkad gäst"

"utbilda personalen i narkotikans påverkan på samhället"

"all personal som jobbar på nattklubbar borde få narkotikautbildning"

"informera och utbilda personal"

SAMVERKAN MED POLISEN

45 personer har lämnat kommentarer om hur de uppfattar polisens arbete i krogmiljö. Flera av de kommentarerna handlar att man uppfattar en mycket högre närvaro av uniformerad polis, både inne och utanför krogen. Detta upplevs som mycket positivt då det har en hög preventiv effekt för både gäster och personal. Däremot uttrycker många en saknad av en civil grupp som kan jobba på insidan krogen. Det efterfrågas även direktiv från Polismyndigheten hur man skall agera om de inte kan komma.

"saknar en specialenhet inom polisen som kan jobba med krogproblematik"

"polisen måste berätta för oss hur vi skall agera om de inte kan komma när vi ringer"

"bättre samarbete med polisen"

"blivit mycket bättre sen uniformerad polis visar sig inne på krogen"

"ha kontinuerlig kontakt med polisen"

ÖVRIGA SYNPUNKTER

9 kommentarer, fler än i tidigare studier, tycker att narkotika är ett samhällsproblem som bör lösas av samhället och inte krogen. 4 kommentarer indikerar "vi vet men gör inget".

DISKUSSION

Syftet med studien är att vi ska kunna ge en bild av hur narkotikasituationen är på Göteborgs krogar och kunna notera om det finns märkbara skillnader mellan denna studie och de studier som genomförts 2005, 2009 och 2014.

Mycket talar för att narkotika är vanligt förekommande. Till exempel har mer än var tredje restauranganställd sett någon bli erbjuden narkotika på krogen under det senaste året.

Studien har begränsningar. Personerna som svarat på enkäten är inte slumpmässigt utvalda, utan består till största delen av anställda på krogar som valt att skicka personalen på RUS-utbildning. Vi kan därför inte med säkerhet uttala oss kring narkotikasituationen på alla Göteborgs krogar.

Trots detta är det intressant att notera att resultaten i mångt och mycket stämmer överens med Stockholms och Malmös tidigare studier, vilket ger skäl att anta att det förekommer mycket narkotika på krogen i alla de tre storstäderna.

Resultaten talar också för att den bild som många ungdomar har av narkotikatillgången på krogen stämmer. I den senaste telefonundersökningen som CAN gjorde om detta instämde 38 procent av 16–24-åringarna i påståendet att pubar och klubbar är ett ställe där det är lätt att få tag på narkotika (CAN 2004b).

KROGEN SOM ARBETSPLATS

Bruket av narkotika förefaller vara betydligt vanligare bland restauranganställda än i befolkningen i stort. Hela 53 procent av de som svarat på enkäten i Göteborg uppger att de någon gång använt narkotika, vilket kan jämföras med intervjuundersökningar bland vuxna (16–84 år) i hela landet. Cirka 12 procent uppger då att de någon gång provat narkotika.

Medelåldern bland de som svarat på enkäten i Göteborg är 28 år. CAN:s rapport ”Negativa konsekvenser i av alkohol, narkotika och tobak 2017” ger en jämförelse på narkotikabruk fördelat på ålder. Åldersgruppen 20–29 år är de som brukar narkotika i högst utsträckning. 6,1 procent av kvinnorna och 13,9 procent av männen i åldersgruppen uppger i CAN:s rapport att de har använt ett narkotikaklassat preparat under de senaste 12 månaderna.

Att narkotikaanvändningen är så pass utbredd bland restaurangpersonal kan ha en rad tänkbara förklaringar. Många av de restauranganställda är unga, nästan 40 procent av de tillfrågade är under 25 år.

Att använda och experimentera med droger är i många fall knutet till ungdomsåren. Samtidigt förklarar inte detta varför bruket av narkotika är pass utbrett i just restaurangbranschen, ung personal finns ju inom många yrkesområden.

En ytterligare förklaring kan ha med tillgången på narkotika att göra. Studier visar att tillgången på alkohol ökar konsumtionen av alkohol i och utanför arbetet (Andréasson 2003). Med tanke på det tydliga sambandet som finns mellan alkohol och narkotikaanvändning kan även detta vara en förklaring till den höga siffran av egen erfarenhet av narkotikaanvändning.

En tänkbar förklaring handlar om arbetsmiljön: högt tempo och oregelbundna arbetstider är vanligt förekommande – något som Alna, ett företag som arbetar med missbruk på arbetsplatser, klassar som tydliga riskfaktorer.

RUS rapport nummer 5 ”Narkotika på krogen” (2005) antyder ytterligare en förklaring. Studien består av djupintervjuer med restaurangledning och här framstår krogen som en sluten värld, där många i branschen i första hand umgås andra kroganställda. Arbetstider som gör att man arbetar när de flesta andra är lediga gör att umgänge med andra i samma situation dominerar och att man även väljer att gå ut på krogen på egna tider, såsom sen natt

och söndagskvällar. Det kan skapa en kultur med hög acceptans för narkotikaanvändning där ”alla vet vilka som använder knark men ingen talar om det”.

En otydlighet från arbetsgivarens sida om vad som gäller kring narkotikamissbruk kan påverka personalens förhållningssätt. Många av de svarande i enkäten menar att krogledningen borde ta ett tydligare ansvar i arbetet mot narkotika och efterlyser också en samsyn i narkotikafrågan. Det är därför av vikt att fortsätta ge krögarna stöd i sitt ställningstagande för att krogens personal ska få arbeta i en narkotikafri miljö. Många uttrycker att de är nöjda med det stöd som ges från RUS.

SLUTSATSER FÖR DET VIDARE ARBETET

Resultatet visar att det ofta förekommer narkotika bland gästerna på restaurangerna i Göteborg och att även restauranganställda använder narkotika i betydligt större omfattning än genomsnittsbefolkningen.

Det är därför av stor vikt att alla berörda parter tillsammans arbetar för att minska narkotikamissbruket i Göteborgs krog- och nöjesliv.

Projektet Dansa utan droger är ett initiativ som ligger i linje med slutsatserna i den här studien. En uppföljning av resultat från projektet är av intresse för vidare slutsatser.

De kroganställda som svarat på enkäten tycker att det är viktigt att minska narkotikaförekomsten på krogen och har en mängd förslag på åtgärder. Dessa kan ligga till grund för planeringen av det fortsatta preventiva arbetet inom detta område.

Personalgruppens attityder kring narkotika är det som RUS har störst möjlighet att påverka. Det är en tydlig utveckling mellan första och sista kartläggningen, där 98 procent 2018 stöder lagen och tycker att narkotikapåverkade gäster ska avvisas. Det är också en tydlig förändring att personalen idag har en större kunskap om hur de ska agera internt när de upptäcker en narkotikapåverkad gäst.

Med utgångspunkt från denna rapport kan vi föreslå följande åtgärder för att minska narkotikamissbruket på krogen:

- Att Polis och kommun fortsätter stödja krögarna i deras ställningstagande mot narkotika
- Kommunen fortsätter erbjuda utbildning till krögare, personal och ordningsvakter
- Krögarna fortsätter och intensifierar sitt arbete med att utbilda sin personal i RUS.
- Krog och Polis ytterligare utvecklar de metoder som redan framgångsrikt påbörjats för samverkan.
- Att RUS synliggör och skapar opinion mot narkotika i krogmiljö
- Att RUS tillhandahåller särskilda narkotikautbildningar.
- Att RUS är behjälplig att ta fram alkohol- och drogpolicies på krogarna.

REFERENSER

Maja Andersson, Lennart Johansson, Anders Magnusson, Louise Bergman, RUS rapport nummer 5 (2005)
”Narkotika på krogen”

Andréasson, Sven (red) (2003). Den svenska supen i det nya Europa – nya villkor för alkoholprevention: en kunskapsöversikt. Rapport nummer 2002:11

CAN (2017) Drogutveckling i Sverige 2017

2017 Rapport nr 130. CAN (2013)

Skolelevers drogvanor 2013. Rapport nr 139.

CAN (2004b) Ungdomars drogvanor 1994-2003, intervjuer med 16-24 åringar. Rapport nr 75.

CAN (2017) ”Negativa konsekvenser av alkohol, narkotika och tobak” Rapport 174

Glans, Mats (2007), Malmö Stad , Mob-projektet, www.malmo.se

Gripenberg, Johanna (2002). Droger på krogen, en kartläggning av narkotikasituationen på Stockholms krogar. Rapport nr 20. STAD-projektet.

Gripenberg Abdon, Johanna (2012) Drug use at licensed premises, Karolinska instituten

Ramstedt, Mats, Sundin, Erica, Landberg, Jonas, Raninen, Jonas (2014) ANDT-bruket och dess negativa konsekvenser i den svenska befolkningen 2013 STAD rapport nummer 55

Rikskriminalpolisen och Tullverket (2013) Drogssituationen – lägesbild i Sverige 2010-2012

Johansson, Lennart, Lövkvist, Josefine (2006) RUS rapport nummer 7 ”Röster om narkotika på Göteborgs krogar”

Marizela Kljajic, Anna Norberg (2009) RUS rapport ”Narkotikarapport 2009 – en uppföljande studie om narkotikaförekomst på Göteborgs restauranger och krogar”

Wallin, Eva (2004) ”Responsible beverage service: Effects of a community action project.” Institutionen för folkhälsovetenskap/Department of Public Health Sciences, Karolinska Institutet

Alna www.alna.se

Strandberg Anna, Elgan Tobias, Gripenberg Johanna ”Droger på krogen” Rapport 62
STAD, (Stockholm förebygger Alkohol och Drogproblem)

Här kommer några frågor om dig själv

1) Är du man eller kvinna?

☐ Man

☐ Kvinna

2) Hur gammal är du?

.....år

3) Hur länge har du jobbat i restaurangbranschen?

☐ Mindre än ½ år ☐ ½ -1 år ☐ 1-2 år ☐ 2-3 år ☐ 3-5 år ☐ 5-10 år ☐ Längre än 10 år

4) Vad jobbar du som? Om du har flera arbetsfunktioner, sätt kryss för den funktion du arbetar mest som.

☐ Krögare/Restaurangchef/Driftsansvarig/Hovmästare

☐ Bartender/Servitris/Servitör

☐ Köksmästare/Kock/Kallskänk/Disk

☐ Ordningssvakt/Entrévärd/Garderobiär

☐ Annat, nämligen _____

Här kommer några frågor om vad du ser när du arbetar

5) Händer det att du ser narkotikapåverkade gäster på krogen i Göteborg?

- ☐ Ja, nästan varje kväll
- ☐ Ja, någon gång i veckan
- ☐ Ja, någon gång i månaden
- ☐ Ja, någon gång halvåret
- ☐ Nej
- ☐ Vet ej

Kommentar: _____

6) Hur lätt tycker du att det är att se om en gäst är narkotikapåverkad?

- ☐ Mycket lätt
- ☐ Lätt
- ☐ Varken lätt eller svårt
- ☐ Svårt
- ☐ Mycket svårt
- ☐ Vet ej

Kommentar: _____

7) Har du sett någon bli erbjuden narkotika på krogen i Göteborg

☐ Ja, nästan varje kväll

☐ Ja, senaste veckan

☐ Ja, senaste månaden

☐ Ja, senaste halvåret

☐ Ja, senaste året

☐ Nej

☐ Vet ej

Kommentar: _____

8) Har du sett någon ta narkotika på krogen i Göteborg (t.ex. snorta, svälja en tablett)?

☐ Ja, nästan varje kväll

☐ Ja, senaste veckan

☐ Ja, senaste månaden

☐ Ja, senaste halvåret

☐ Ja, senaste året

☐ Nej

☐ Vet ej

9) Jämfört med 5 år sedan, finns det mer eller mindre narkotika på krogen i Göteborg idag?

- ☐ Det finns mer narkotika idag
- ☐ Ingen skillnad
- ☐ Det finns mindre narkotika idag
- ☐ Vet ej

Kommentar: _____

10) Har du någon gång bett en narkotikapåverkad gäst lämna krogen där du jobbar?

- ☐ Ja, flera gånger
- ☐ Ja, en gång
- ☐ Nej

Kommentar: _____

11) Om du skulle se någon ta narkotika på din krog, vad skulle du göra?

Här kan du sätta flera kryss.

- ☐ Kontakta en chef eller annan kollega
- ☐ Kontakta dörrpersonal
- ☐ Ringa polisen
- ☐ Vet inte
- ☐ Ingenting

Kommentar: _____

Här kommer några frågor om din uppfattning

12) Tycker du att narkotikapåverkade gäster skall avvisas från krogen?

☐ Ja, alltid

☐ Ja, men bara om de missköter sig

☐ Nej

☐ Vet ej

Kommentar: _____

13) Tycker du att narkotika skall vara lagligt på samma sätt som tobak och alkohol?

☐ Ja

☐ Nej

☐ Vet inte

Kommentar: _____

Här kommer några frågor om dig själv som privatperson

14) Har du själv testat narkotika någon gång?

☐ Ja

☐ Nej (hoppa till fråga 19)

15) Om svaret är ja:

Debutålder:år

Debutdrog:

16) Var du påverkad av alkohol när du debuterade?

☐ Ja

☐ Nej

17) Skedde debuten i krogmiljö?

☐ Ja

☐ Nej

18) Har du använt narkotika vid krogbesök ?

☐ Ja, flera gånger

☐ Ja, en gång

☐ Nej

Kommentar: _____

[illegible]

